λιτῶν, προσκληθεὶς ὡς μέλος συνοδικὸν καὶ ἐνδημήσας ἐν Κων/πόλει ἐδικαιώθη ὑπὸ τοῦ τότε Κων/πόλεως πατριάρχου ἀοιδίμου Ἰωακεὶμ τοῦ Βου καὶ τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ἧς μέλος ἐτύγχανον καὶ ὁ ὑποφαινόμενος, ἵνα ἐν ταῖς συνεδριάσεσι προκάθηται καὶ ἐν ταῖς χοροστασίαις προΐσταται τοῦ Λαρίσσης Στεφάνου καὶ τῶν μετ' αὐτὸν μητροπολιτῶν, ἅτε φέρων ἐν χερσὶ συνοδικὸν πιττάκιον, ἀπονέμον αὐτῷ τὸ προνόμιον τοῦ «ἔχειν τὸν τόπον» τοῦ Βερροίας.

Ταῦτα κατ' ἐμὴν ταπεινὴν γνώμην· τὰ περαιτέρω ἀπόκειται εἰς τὴν βαθεῖαν κρίσιν τῶν πεφωτισμένων μελῶν τῆς Ἑταιρίας, ἧς τὰς ἐμβριθεῖς μελέτας καὶ σπουδαίας ἐργασίας οὐ διαλείπω μετ' ἐνδιαφέροντος παρακολουθῶν καὶ ἐγκαρδίως ἐπευλογῶν.

Ἐξαιτούμενος δὲ τὴν χάριν καὶ εὐλογίαν τοῦ πανσόφου Θεοῦ ἐπὶ πάντα τὰ ἔντιμα μέλη τῆς φιλομούσου ὑμῶν Ἑταιρίας, διατελῶ

Ἐν Ἀμισῷ τῇ 14 Ἀπριλίου 1893.

ὑπερένθερμος πρὸς Θεὸν εὐχέτης ὑμῶν καὶ πρόθυμος

† Ὁ Ἀμασείας ΑΝΘΙΜΟΣ.

Β'.

Ἀπόσπασμα ἐπιστολῆς τοῦ ὁσιωτάτου ἱερέως κ. AUVRAY.

. . . Περὶ τοῦ τίτλου «προέδρου» ταῦτα καὶ βραχύτατα. Ἀνέγνων παρὰ Δουκαγγίῳ· «Πρόεδρος Ἀντιοχείας, . . . Λαοδικείας, . . . τῶν Ἐφεσίων, . . . Δορυλείου, . . . τῆς Κωνσταντινουπόλεως, . . . τῆς Ρώμης». Θεοδώρητος, ὡς ἔοικε, τὸν τίτλον ἐκεῖνον πᾶσι τοῖς ἐπισκόποις ἀδιακρίτως ἀπένειμε γράφων (Ἐκκλ. ἱστορ. Βιβλ. Δ')· «προέδρους ταῖς δεομέναις ἐκκλησίαις προεβάλλετο». Ἴσως δ' ἐν τοῖς κάτω χρόνοις οἱ ἐξαρκουσῶν τινων ἐκκλησιῶν ἐπίσκοποι, χωρὶς τῶν λοιπῶν, ἐκαλοῦντο πρόεδροι. Συλλογή τις πάντας τοὺς τόπους τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, ἐν οἷς ὁ τίτλος τυγχάνει, συνέχουσα ἤθελεν ἀναφωτίζει τοῦτο τὸ ἐκζήτημα· ἔργον ὄντως προχειρότατον.

Δῆλον δ' ἐστὶν ὅτι ὁ Ἡρακλείας μόνος τῷ τίτλῳ «προέδρου» ἐτιμήθη ἐπὶ τοῦ Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου. Τότε γὰρ κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ αὐτοκράτορος ἐκείνου ὠνομάσθησαν ὁ τῆς Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας «ὑπέρτιμος τῶν ὑπερτίμων καὶ ἔξαρχος πάσης Ἀνατολῆς»,

ὁ τῆς Ἐφέσου «ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πάσης Ἀσίας»,

ὁ τῆς Ἡρακλείας «πρόεδρος τῶν ὑπερτίμων καὶ ἔξαρχος πάσης Θράκης καὶ Μακεδονίας»,

τριάκοντα δύο μητροπολῖται «ὑπέρτιμοι καὶ ἔξαρχοι»,

οἱ ἄλλοι μητροπολῖται «ὑπέρτιμοι»,

οἱ ἀρχιεπίσκοποι, οἵτινες οὐδεὶς ἐπίσκοπος ὑπετάσσετο ὑποτεταγμένοι αὐτοὶ οὐδενὶ ἄλλῳ μητροπολίτῃ, «ἁγιώτατοι».

Ὅθεν ἐν τῷ ὑμετέρῳ συγγράμματι (Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας Ἀθηνῶν σελ. 114, στίχ. 4) ἀναγινώσκεται «τοῦ τε Ἡρακλείας καὶ προέδρου τῶν ὑπερτίμων».

Περὶ τῶν τίτλων ἐκείνων μετιτέον τὴν τῶν ἑλληνικῶν ἐπισκόπων ἐπιστολὴν πρὸς τὸν πάπαν Γρηγόριον Ι' ἵνα μαρτυρῶσι τὴν ἑαυτῶν αὐτῷ ὑπακοὴν περὶ τῆς εἰρήνης τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Μετιτέον καὶ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Βέκκου σύνοδον.

Τίτλος «τόπον ἐπέχοντος».—Βαλσαμὼν ἐν ἐκθέσει τοῦ Β' κανόνος τῆς Α' ἐν Κωνσταντινουπόλει οἰκουμενικῆς συνόδου, εἰ μὴ ἀπατῶμαι, γράφει ὅτι ἔξεστιν, ἕνεκα αἰτιῶν τινων, προστιθέναι ἄλλοις ἐπισκόποις τὰς ὑπὸ τῶν ἐθνῶν κεκρατημένας ἐκκλησίας. Τοῦτο γὰρ αἱ σύνοδοι συνεχώρησαν ἐπιεικείᾳ τινὶ ἀναγκαίᾳ κεχρημέναι. Καὶ δὴ καὶ ἐξῆν τισι τῶν ἐπισκόπων ἐκείνων ἐπὶ τοὺς θρόνους τῶν ἐντραπεισῶν αὐτοῖς ἐκκλησιῶν καθέζεσθαι. Τούτῳ συνομολογεῖ ὅ,τι Βαλσαμὼν ἐπιλέγει: «Ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει σύνοδος δέδωκε τῷ μητροπολίτῃ Ναζιανζοῦ τὴν ἐκκλησίαν Ἀγκύρας». Ἀγνοῶ τίς αὕτη ἡ σύνοδος. Ὅμως φησὶν ὁ πατὴρ Lequien (Oriens Christianus) ὅτε Βαλσαμὼν ἤκμαζεν, αἱ ὑπογραφαὶ τῶν μητροπολιτῶν τοῦ τε Ναζιανζοῦ καὶ τοῦ Ἀγκύρας ἐχωρίζοντο. Μετὰ δὲ τὴν κατάπτωσιν Ναζιανζοῦ οἱ τῆς Ἀγκύρας μητροπολῖται διέμειναν. Νομίζω ὅτι μετ' ὀλίγον, ἐπὶ τῶν τούρκων, ἡ ἐκκλησία τῆς Ἀγκύρας ἐδόθη τῷ Σεβαστείας, ἐπεὶ ἐν τῷ ὑμετέρῳ συγγράμματι (Συμβολαί, κλπ. σελ. 114, στ. 5) ὁ Σεβαστείας καλεῖται (τῷ 1465)· «τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ Ἀγκύρας». Ὅθεν οἴομαι ὅτι οἱ τόπον ἐπέχοντες παρωμοιοῦντο τὰ πολλὰ τοῖς παρ' ἡμῖν in partibus infidelium καλουμένοις ἐπισκόποις. Οἱ λατῖνοι ἐπίσκοποι in partibus ἀξίωμα μόνον ἔχουσιν ἄνευ δικαιοδοσίας.

Μετιτέον τὸ σύγγραμμα τοῦ πατέρος Lequien «Oriens Christianus», καὶ τὸ τοῦ πολυμαθεστάτου ἡμῶν κανονογράφου Θωμασσίνου, ὅσπερ πολλὰ ἀπὸ τοῦ Βαλσαμῶνος ἀναφέρει· «Ancienne et nouvelle discipline de l'Eglise», Paris, 1725.

Ὅλος ὑμέτερος, πολυμαθέστατε κύριε, ἐν ἀγάπῃ καὶ Χριστῷ

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΩΒΡΑΙ
ἐφημέριος τοῦ ἁγίου Ἰωσήφ.

Γ'.

Παρατηρήσεις πρόχειροι ἐπὶ τοῖς τίτλοις τούτοις ὑπὸ ΜΑΝΟΥΗΛ ΓΕΔΕΩΝ.

Προέταξα ἐπίτηδες, ἀγαπητοί, τὴν ἐπιστολήν, ἣν ἔπεμψέ μοι ὁ πανοσιώτατος ἐν Ῥουὲν πρεσβύτερος καὶ φίλος μου Emmanuel Auvray, ὅπως ἐπιτραπῇ μοι βραχυλογία τις ἐν τῇ γνωμοδοτήσει περὶ τίτλων ἄλλοτε μὲν ἐχόντων τινὰ σημασίαν, ἤδη δὲ μηδεμίαν ἔννοιαν. Ὀλίγα μέλλω ὑποβαλεῖν ὑμῖν ἐπὶ τοῦ νέου ζητήματος, ὅπερ εἰσήγαγεν ὁ φίλτατος ἑταῖρος κ. Ἡ. Ἀλεξανδρίδης.

Νομίζω ὅτι ἡ λέξις «πρόεδρος» ἕνεκεν ἀμαθίας περὶ τὴν ἱστορίαν καὶ τὸ κανονικὸν δίκαιον κορυφωθείσης ἐν τῷ αἰῶνι ἡμῶν ἐλάμβανε σημασίας διαφόρους, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Β' Κανόνος τῆς Β' οἰκουμενικῆς Συνόδου οὐδαμῶς ἐξηγεῖται μήτε εὐδοκεῖται τοῦ τίτλου ἡ χορήγησις. Ὁ Κανὼν οὗτος θεσμοθετεῖ περὶ τῶν ὑπὲρ διοίκησιν ἐπισκόπων «ταῖς ὑπερορίοις ἐκκλησίαις μὴ ἐπέναι, μηδὲ συγχέειν τὰς ἐκκλησίας· ἀλλὰ κατὰ τοὺς κανόνας, τὸν μὲν Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπον τὰ ἐν Αἰγύπτῳ μόνον οἰκονομεῖν, τοὺς δὲ